

Carles BATLLE. Director sortint / Davide CARNEVALI. Director entrant

editorial

Ben retrobats, un cop més, a *Estudis Escènics*. Com cada final d'any, presentem un nou número amb articles i aportacions que estem convençuts que seran del vostre interès.

Aprofito els primers paràgrafs d'aquesta editorial per acomiadar-me com a director de la revista. Amb el recull que ara llegiu, hauran estat set números, els que he hagut de presentar. Set números i vuit anys. Un temps de reptes i engrescaments, i també de fites assolides: hem convertit la nostra estimada revista històrica (més seixanta anys de trajectòria!) en una nova publicació acadèmica. Una *nova* revista, en format digital i en accés obert, amb els seus preceptius consells (o comitès) científic i de redacció, que, de mica en mica, ha anat guanyant posicions en els índexs i bases de dades que avaluen aquest tipus de publicacions. Paral·lelament, en aquest període, hem organitzat cinc simposis internacionals amb col·laboracions de primera línia.

Estic molt satisfet de tot plegat. Però cal passar el relleu. Em mantindré al Consell de Redacció, això sí, però em plau cedir la direcció a un altre membre del consell: Davide Carnevali. En Davide és amic, doctor, professor de la casa, dramaturg i director de renom internacional; estic convençut que, amb la seva supervisió, la revista avançarà encara més en la línia que ens hem marcat.

I ara, alliberat de la contenció que s'associa al càrrec, em permetreu un punt d'expansió: endavant les atxes! I fins sempre.

Carles Batlle



Com acabeu de llegir, aquest editorial marca un traspàs. Va ser en el llarg procés de construcció d'aquest número 48, que després de molts anys al capdavant de la revista, Carles Batlle em va proposar ocupar el seu lloc. No va ser fàcil acceptar, però finalment em va convèncer. Va ser pel respecte i

l'estima que sempre he tingut per la seva figura professional tan polièdrica, que creua els camins de la pràctica i la teoria teatral, i que ha fet que en Carles fos un model a seguir, per a mi, des de la meua arribada a Barcelona. Les fites assolides per *Estudis Escènics* en aquests últims set anys ho demostren; també per això, aquesta nova direcció marcarà una continuïtat amb la precedent. Intentaré estar a l'altura de la tasca.

Per la meua banda, puc aportar l'experiència adquirida en aquests anys d'activitat, que s'ha desenvolupat per una banda en els àmbits de la recerca, l'assaig i la pedagogia, i per l'altra de la dramaturgia, la direcció, la traducció. Tenint com a referents sobretot Europa i el continent llatinoamericà; i tenint com a casa Itàlia, Alemanya i Catalunya.

Aquesta dimensió internacional ha tingut una gran rellevància per a mi. El descobriment de sistemes de pensament i de producció artística que es confronten en les seves semblances i diferències —amb les quals construeixen un diàleg— sempre m'han empès a reflexionar sobre què podem aprendre dels exemples virtuoses que es desenvolupen fora de casa nostra, i què podem oferir nosaltres cap a fora. M'agradaria que aquesta revista fos un terreny fèrtil on es barreassin els coneixements, una mena de pont entre Catalunya i Europa, entre Europa i la resta del món, conscients del fet que el coneixement produït per una cultura sempre és parcial, fragmentari, relatiu, i que la consciència d'aquesta condició de parcialitat és fonamental perquè un discurs cultural no caigui en la temptació de pensar-se hegemònic i convertir-se en colonitzador.

És una qüestió que es pot estendre al teatre en general. En la meua experiència, com en la d'en Carles, pràctica i teoria s'han alimentat mútuament: farem tot el possible perquè en aquesta revista passi el mateix, reunint veus i plomes de teòrics, teòriques i artistes que puguin aportar perspectives diferents, i puguem ampliar així el nostre punt de vista sobre els temes tractats.

Una altra ensenyança valuosa que m'ha deixat en Carles Batlle és que recerca i pedagogia sempre van de la mà: crec que aquesta revista ha de ser alhora una eina de recerca i una eina pedagògica al servei del professorat i de l'alumnat de la casa —i, possiblement, d'altres centres pedagògics. Per això, per una banda, insistirem en una difusió encara més capil·lar dins de l'Institut del Teatre, facilitant que estudiants i professorat l'aprofitin com més millor; per altra banda, seguirem implementant la seva dimensió internacional, també mitjançant la millora de la nostra posició de cara als paràmetres de indexació, procés ja engegat pel Carles, amb l'ajuda preciosa de la Neus Fernández Garriga.

Amb el mateix objectiu concebrem els simposis: perquè siguin moments aglutinants d'atenció al voltant de l'activitat de la revista, però també ocasions de trobada entre professionals i l'alumnat del Institut del Teatre. Tot això, treballant dia a dia perquè *Estudis Escènics* segueixi sent aquella publicació inclusiva, intercultural i de qualitat que desitgem tots.

I, ara sí, ha arribat el moment de presentar aquest número 48.

Els articles que conformen el dossier d'enguany surten de l'experiència del V Simposi Internacional *Dramatúrgies de la dansa. Escripures imponderables*, organitzat a l'Institut del Teatre el 19 d'octubre de 2022. L'objectiu

era obrir mirades sobre una disciplina que està en procés de conformació i afirmació, com és la dramaturgia de la dansa. Un concepte encara contradictori i sovint al centre de malentesos, i a l'hora un potent dinamitzador de pràctiques i teories valuoses, desafiants i innovadores. La relació entre dramaturgia i coreografia és de continuïtat, complementarietat o oposició? Com queda constància d'aquesta dramaturgia? Com s'adapta la creació dramaturgica a les fases de desplegament d'un projecte coreogràfic? Aquests són alguns dels interrogants que es van obrir i debatre en el context de la nostra jornada, organitzada per un comitè integrat per la Constanza Brnčić, en Roberto Fratini, la Marta Galán, la Riikka Laakso i la Bàrbara Raubert.

En el seu article, Salvador Sánchez ens convida a preguntar-nos quin és el sentit i la necessitat de la dramaturgia de la dansa, i quines són les especificitats que la diferencien d'altres disciplines coma ara la coreografia i la direcció escènica; Mariana Camargo ens suggereix entendre el panorama general i el seu transcurs històric a partir d'una investigació del concepte de dramaturgia vinculat —en la línia del dramaturg i teòric francès Joseph Danan— al teatre no dramàtic. Lucía Naser Rocha pensa la dramaturgia en tant que «teoria de la y *en acción*», més que com a una teoria de la que se es desprenen pràctiques, considerant que la dramaturgia de la dansa sorgeix juntament a la peça: no abans, no després, sinó *amb*; és precisament per això que la dansa i el teatre requereixin una relectura del paradigma teòric convencional. Oriol López Esteve atribueix el rebuig que el concepte de dramaturgia de la dansa sovint genera a una «comprensió excessivament estreta de la noció d'escriptura»: citant Derrida, cal repensar la noció d'escriptura i expandir-la en una direcció «perifèrica». Per acabar amb la qüestió, us convidem a seguir Ricard Gázquez en la seva il·luminant conversa amb Constanza Brnčić, per entendre que «és doncs aquesta materialitat evanescent del temps la que planteja un enigma crucial per a qui tracta de copsar els paradigmes i les paradoxes de les formes d'escriptura de la dansa».

Entre els articles que no formen part del dossier, Isabel Panosa Domingo busca en la tragèdia grega els orígens de l'estètica dels paisatges sonors, recordant-nos que venim d'allà: de la música, el cor, és a dir, del moviment associat al so. Henrique Barbosa ens permet redescobrir les teatralitats tradicionals de Brasil, en un discurs sobre el rol del teatre en la descolonització. Guillem Aloy Bibiloni ens parla d'un nou concepte de espai que expandeix l'escenografia cap a l'arquitectura i altres disciplines, a través d'una mirada sobre l'última edició de la Quadriennial de Praga.

Tornant cap a casa nostra, Alba Martín es concentra en la recepció de Beckett amb un recorregut sobre els muntatges més interessants de *Fi de partida* a Catalunya. Joaquim Armengol, a partir del plantejament d'Eduard Molner al seu llibre, fa emergir una qüestió cabdal: «per què l'elit cultural catalana dona l'esquena a la nombrosa cultura popular que venia del Paral·lel? Doncs la resposta és clara: per ser justament popular i allunyar-se dels interessos de la intel·lectualitat i la política noucentista». Aquest problema de l'elitisme n'obre un altre de fonamental: com pot el teatre recuperar el diàleg amb la societat? Esther Criado Valladares posa en relació les arts vives i la dansa amb la crisi econòmica del 2008; a partir de l'exemple de

Montdedutor, investiga com els paradigmes socioeconòmics influencien les propostes estètiques. Enric Gallén, en canvi, posa l'accent sobre la recepció del *teatre regular* de Joan Brossa per part de la crítica, del públic i de la societat. El caire polític de la qüestió, que als anys seixanta a Catalunya era tan evident, segueix sent vàlid també avui i no només a dins de les nostres fronteres: pot canviar la societat el teatre?

La resposta passa segurament també per la revisió dels macrorelats hegemònics; el relats de gènere són potser els més urgents i alhora els més difícils per des-estructurar. És per això que són necessaris i valuosos els articles com el de Marta Momblant Ribas perquè, com ens recorda la autora, «una nova lectura sobreïxi en contrastar el relat-base amb un relat enginyat de nou».

I aquí us deixo, amb aquest número nascut —com us deia abans— en aquest procés de transició, i els mèrits del qual recauen primer en el Carles, però també en els estimats col·laboradors d'aquesta publicació: Lluís Hansen, Marta Borrás i Ferran Adelantado; aprofito per agrair-li a aquest últim tota la feina feta durant els darrers anys i per desitjar-li molta sort en els seus nous projectes.

Ja ho veieu: moltes persones, molts cossos vius rere aquestes pàgines virtuals. Però les persones i els cossos més importants sou vosaltres, que hi esteu davant, lectores i lectors reals. Tot això és per a vosaltres.

Bona lectura!

Davide Carnevali

